

Муаллиф: Аллома Сафар Ҳаваалий

Ҳақиқий қуллик

Мутаржим: Абу Жаъфар ал-Бухорий

Асл сарлавҳа: الْعُبُودِيَّةُ الصَّحِيحَةُ

Манба: Ҳикмат Нури

**“Содиқлар” нашриётида электрон китоб
шаклига ва чоп қилишга тайёр ҳолатга
келтирилди**

Мұқаддима

Бисмиллахир роҳманир роҳийм

Барча ҳамлар Аллоҳга хосдир... Биз Ундан ёрдам, нафсимизнинг ёмонлиги ва амалларимизнинг шумлигидан паноҳ ҳамда мағфират сўраймиз. Аллоҳ ҳидоят қилган одамни адаштирувчи, адаштирган одамни ҳидоятловчи йўқдир. Мен ягона, шериксиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ, Муҳаммад эса Унинг бандаси ва элчиси эканига гувоҳлик бераман.

Сўнг ...

Сизларга: Ассалому алайкум ва раҳматуллоҳи ва баракотух, – деймиз.

«Ҳақиқий қуллик» сарлавҳаси одамларнинг диққатини ўзига тортиши ва: Биз қуллик асирида яшаяпмизми ёки ҳуррият асидами? – деган савол туғилиши мумкин.

Биз бу саволга шундай жавоб берамиз: Биз ҳозирги кунда шарқу ғарбдагилар «Ҳуррият асири» деб атаган ва ҳуррият чақириғи ўтган бирон вақт ва асрда мисли кўрилмаган даражада баралла янграган даврда яшамоқдамиз.

Гумон ва иддао қилинган ҳамда Шарқу Ғарб тушлари ва хаёллари билан яшаётган ушбу ҳуррият, уларни шундай «юксак» мақомларга олиб чиқдики, улардан бирини учратиб: «Сиз – қулсиз!» ёки «Қуллик асоратида яшаяпсиз!» десангиз аччиқланади ва сиздан нафрат этади. Чунки Аллоҳга қарши чиқиш ва Аллоҳга қуллик қилишдан бўйиндарозлик қилиш, ушбу «Маданият, тараққиёт ва ривожланиш» деб аталган ҳозирги асрда етган «юксаклик»ка илгари ҳеч етмаган эди.

Хўш, башарият ҳақиқатан ҳозирги кунда ҳуррият асирида яшаяптими ёки қуллик асидами? Агар қуллик асирида яшаётган бўлса, бу қуллик кимлар учун тақдим этилмоқда?

Башарият сифиниши керак бўлган ва унинг ўрнида тура оладиган ҳақиқий қуллик нима?

Қуллик йўналтирилиши керак бўлган Ягона Маъбуд ким?

Бу муаммо биз мусулмонларнинггина эмас, балки ўзини «Ҳуррият асири»да яшаётган эканини гумон қилиб алданаётган, афсуски, Аллоҳ учун эмас, Аллоҳдан бошқа тангрилар учун қилинган турли қуллик ва уларнинг кишанлари билан занжирбанд қилинган бутун жаҳоннинг муаммосидир.

Биз қуллик ҳақиқатини, «Катта қуллик» даврида яшаётган эканимизни, ушбу олам ҳақиқий ҳурриятдан нақадар узоқда ҳамда ҳақиқий қуллик нима эканини қандай биламиз?

«Қуллик»нинг маъноси, Аллоҳ таоло зикр этган «ибодат» маъноси билан ҳамоҳандир:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

«Мен жин ва инсни фақат Ўзимга ибодат қилишлари учунгина яратдим» (Зориёт: 56).

Бу – инсон ва жинларни яратишдан мақсаддир. Инсон ва жинларни яратишдан мақсад, уларнинг Аллоҳ таолога ибодат қилишларидир. Мана шугина Аллоҳ таолога ҳақиқий қуллиқдир. Аллоҳ таборака ва таоло Ўзи учун энг суюкли ва буюк бўлган бандаси Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламни қуйидаги оятида зикр қилинган эҳтиром мақоми билан мушарраф қилди:

﴿سُبْحَانَ اللَّهِيْ أَسْرَى بِعْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾

«(Аллоҳ) бир кеча, Ўз бандаси (Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам)ни — унга оят-мўъжизаларимиздан кўрсатиш учун (Маккадаги) Масжид-ал-ҳаромдан (Қуддусдаги) Биз атрофини баракотли қилиб қўйган Масжид-ал-Ақсога сайдир қилдирган (барча айбу нуқсондан) пок Зотдир» (Исро: 1).

Аллоҳ таоло мазкур оятда бирон киши эриша олмаган ҳурмат лаҳзасида «Ўз бандасини» деди. Чунки одамзодлардан биронтаси Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдек Аллоҳ таолонинг Ўзига кўтариши воситасида эришган шарафга ета олмади. Шундай бўлсада, Аллоҳ таоло:

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ أَكْبَرُ إِنَّمَا يُنَادِيهِ بِعَدِيهِ﴾

«(Аллоҳ) бир кечак, Ўз бандаси (Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам)ни — унга оятмўъжизаларимиздан кўрсатиш учун (Маккадаги) Масжид-ал-ҳаромдан (Қуддусдаги) Биз атрофини баракотли қилиб қўйган Масжид-ал-Ақсога сайр қилдирган (барча айбу нуқсондан) пок Зотдир», деди (Исрө: 1).

Бу – кўп одамлар бўрттиришга ҳарис бўлган лақаб ва васфларнинг энг каттасидир. Бу – Аллоҳ азза ва жалла Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам учун танлаган энг шарафли васф ва лақабдир: У – банда (қул)дир. Биз ҳам шаҳодат калималарини келтирас эканмиз: «Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва Мұхаммад Аллоҳнинг бандаси ва элчисидир» дея гувоҳлик берамиз.

Демак, энг юксак мақом ва мартаба – қулликдир. Сизда Аллоҳга бўлган қуллик қанчалар кўп намоён бўлар экан, мартабангиз ва мақомингиз шунчалар баланд бўлади. Бу, энг тўғри меъёр ва мезондир.

Фарбнинг хуфёна қуллиги

Юқорида айтиб ўтганимиздек, қуллик фарқли бўлади. Шунинг учун ҳам Аллоҳга қарши чиққан ушбу Олам, одамзодга бўлган қулликнинг турли кўринишларини намойиш этмоқда. Бу қуллик Аллоҳ таоло Фиръавн қавмининг Фиръавнга бажо келтирган қуллигини баён қилиш асносида эслатган қуллик туридир:

﴿إِنَّمَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى﴾

«Мен сизларнинг энг устун Парвардигорингиздирман» (Нозиот: 24). Менга ишонаверинглар!

Бу дунёдаги инсоннинг инсонга бўлган қуллиги, яҳудий коммунист Карл Маркс тузган ва «коммунизм» деб атаганидек, одамзод тарафидан тузилган дастурларда очик намоён бўлмоқда. Бу тузумлар туфайли миллионлаб одамлар қул қилинди ва уни тиклаш учун минглаб одамларнинг қони тўкилди!

Совет Иттифоқида яшаган мусулмонларнинг йигирма миллиондан ортиғи Исломий минтақаларда қириб ташланди. Бу амалиётларнинг барчаси ўша манфур тузумни ўрнатиш учун амалга оширилди. Дунёда мазкур битта яҳудий тузган ушбу дунёқарашдан кўра қаттиқроқ қуллик борми?! Шундай яҳудий файласуфгина бундай харобага элтувчи дунёқарашни яратиши мумкин. Зоро бунинг учун миллионлаб одамларнинг қонлари тўкилиб, номи билан у ер ва бу ерда инқилоблар бўлиб ўтди.

Фарб олами ҳам ҳуррият билан мақтанади ва ўзини «Эркин дунё» деб атайди. Бироқ Аллоҳ ва Охират кунига иймон келтирмаган оламда қандай эркинлик бўлиши мумкин?!

Аслида, Аллоҳ таолонинг Ҳақ динига ишонмаган оламда эркинлик бўлиши мумкинми?!

Фарбда инсон ҳурмати оёқ ости қилинган. Чунки бир ҳовуч яҳудий Фарбдаги барча имкониятларни қўлга олган ва унинг фойдали қазилмалари, табиий ресурслари ва халқларини хоҳлаганидек бошқариб, турли қуллик асоратларини ҳаётга татбиқ этиб келмоқда.

Келинглар, Фарб учун тақдим этилаётган қулликнинг оддий мисолларидан бирини айтиб ўтайлик:

Фарбда Мода саройлари бўлиб, уларнинг кўпига яхудийлар раҳбарлик қилишади. Улар муайян замон ва маконлар учун мода тарзларини тақдим этишади. Айрим кийимлар баҳор, айримлари қиш ёки куз фасллари, тун, тонг ва оқшом пайтлари учун белгиланган. Айрим кийимлар ўта кулгили бўлсада, бошқалари қўрқинчлидир. Модельерлар турли тарзларни ўйлаб топиб, ўз ишларининг устасига айланишган. Шу боис кийимларининг нархи осмонда бўлиб, ушбу Эркин Дунёда уларнинг молларини миллионлаб инсонлар кия олмайдилар! Кўпинча уларни намойиш қилиш учунгина кийилади. Хотин киши тунгги кийимларини кечадан бошқа пайтда кия олмайди. Агар кийса одамлар ичида масхара бўлиб, ҳамма унга дашном беради!! Чунки у, барча яхшиликларни сўраётган, халқларнинг қобилияtlарини ўйинчоқ қилиб олган мода арбобларига қуллигини тақдим этмаган!!

Қуллик намуналари

Бу ерда қулликнинг саноқсиз турлари мавжуд бўлиб, уларни одамлар тушунмайдилар, ҳатто, тасаввур ҳам қила олмайдилар. Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам эса қуидаги ҳадислари билан бизга бир масала ва муаммони кўрсатиб, огоҳлантирганлар: «**Кумуш танга – дирҳамнинг қули қуриб кетсин!** Тилла танга – динорнинг қули қуриб кетсин! Либоснинг қули қуриб кетсин! **Бахмалнинг қули қуриб кетсин!** Юзи ва боши билан тушиб шарманда бўлсин! Тикон кирса чиқара олмасин!» (Шу маънодаги ҳадис: Ибн Можа 4136).

Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам одамзоднинг динор ва дирҳамларга қул бўлиши мумкинлигини баён қилдилар. Бу – ажойиб ишдир. Наҳотки, кечаю кундуз ҳаракат қилиб дунё тўплаган инсон, тўплаган ўз пулларига қул бўлиб қолса?!

Лекин, бу – Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг гапи. Бу, ҳаёт воқеълиги тасдиқлайдиган гап. Нафси, оиласи, амали ва булардан кўра буюкроқ бўлган нарса – нима учун яралганидан ғофил бўлса, буларни ташлаб дирҳаму динорларни ёки мансабларни ёхуд вазифаларни ёда дунё ишларидан биронтасини кўлга киритиш билан банд бўлса, бу одам дирҳам ва динорларнинг қулидир. Ўзи ростгўй ва Аллоҳ тарафидан ростгўй экани тасдиқланган Мұҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам тўғри айтган. Чунки У, Аллоҳ таоло айтганидек ҳақиқатнингина гапиради:

﴿وَمَا يَنْطَقُ عَنِ الْهَوَى﴾

«**Ва у (сизларга келтираётган Қуръонни) ўз ҳавои-ҳоҳиши билан сўзламас**» (Нажм: 3).

Демак, у банда динору дирҳамига, мансабига қул! Баъзида хотинига ёки бирон бошқа махлуқка ҳам қул бўлиши мумкин! Бунинг ниҳоий шарти ёки меъёри, унинг қалбини асир қилиб олишидир. Шунинг учун ҳам юқоридаги ҳадиснинг охирида: «**Агар (бирон нарсани) берилса рози бўлади ва берилмаса аччиқланади**» – дейилган. Одамзоднинг қалбини асир қилган одам, уни қул қилган бўлади. Аллоҳ таоло бу ҳақда шундай дейди:

﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهًهُ هَوَاهُ أَفَإِنْ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا﴾

«Хабар беринг-чи, ким ҳавои нафсларини илоҳ қилиб олган бўлса, сиз унинг устида вакил-қўриқчи бўлурмисиз?! (Йўқ, сизнинг вазифангиз ҳавои нафсига қуллик қиладиган кимсаларни бу қилмишларидан сақлаш — қўриқлаш эмас, балки фақат Биз сизга юборган ваҳийни бандаларимизга етказмоқдир)» (Фурқон: 43).

Ўз нафсини илоҳ қилиб олган ушбу одам, нафсининг қулидир. Инсоннинг ўз дини, намози, ўзи билан Аллоҳ ўртасидаги ибодатларни, тило ва кумушларни тўплаш учун қарамоғидаги одамларни зое қилиши, унинг тилло ва кумушларга қул бўлишидир. Одамзод билиб ёки билмай тақдим этёфтган кўплаб қуллик шакллари бор. Бунинг учун одамзоднинг қуллик тақдим этёфтганини билиши шарт эмас.

Унинг қалбини бирон нарса эгаллаб олса, бу, хоҳласин, хоҳламасин унинг қуллигидир. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам сиз суйган ёки унинг йўлида душман ҳисоблаган барча нарсага ибодат қилганингизни ва унга нисбатан қуллик бажо келтирганингизнинг дарагини бердилар.

Ўзимиз яшатган воқеъдан оддий мисол келтирайлик. Масалан, футбол. Биз унинг жасадни тарбиялаши ёки чиниқтириши ҳақида гапирмаймиз. Балки шундай футбол ҳақида гапирамизки, уни деб дўстлашилмоқда ва душманлашилмоқда. Эр ўзи тарафдор бўлган жамоани олқишлимагани ва бошқа жамоанинг ишқибози бўлган рафиқасини талоқ қўймоқда!! Бошқа–бошқа жамоалар ишқибози ёки мансуби бўлгани учун ака укасидан воз кечмоқда!! Бундан бошқа қандай қулликни тасаввур қилишингиз мумкин?!

Биз коғирлардан воз кечдиқми?! Уларни Аллоҳнинг душманлари бўлгани боис душман ҳисобладикми?! Ахир иш кучайиб етди–ку?!

Йўқ! Бу – Аллоҳ таоло қалбларга қўйган қуллиқдир. Бу – Аллоҳ амр этган ва ирова қилган тарафга йўлланиши керак бўлган: нафс Аллоҳ суйган нарсани суюши, Аллоҳни суйганларни севиши ва Аллоҳни душман ҳисоблаганларни эса душман ҳисоблаши керак. Агар бу қулликни бошқа бирон нарса, масалан, футболга йўналтирасак, бу, хоҳласак ҳам, хоҳламасак ҳам, футболга нисбатан қуллик бўлиб қолади.

Саҳобалардаги қуллик тушунчаси

Бу асрда қуллик тури жуда ҳам кўп бўлсада, биз Ислом Умматининг зехнида қуллик ҳақидаги оғиш қандай пайдо бўлганини билиш ва текширишни хоҳлаймиз.

Ихлос ва қуллик ҳақиқатини билган ва Аллоҳга бўлган қулликнинг олий даражасига етган саҳобалар авлодининг меъёр ва намуна бўлмай қолиши, оғишнинг бошланиши эди. Оқибатда, қуллик тушунчаси нотўғри ва ҳақиқий қулликни ҳатто Аллоҳ таоло учун қулликни қандай бажо келтиришни билмаган авлодлар етишиб чиқди.

Бу авлодлар келгач, муайян ибодатлардан бирини бажо келтириш билан қуллик рўёбга чиқишини гумон қилди. Масалан, намозни ўқигач: Энди, мен ҳар қандай ишни қилсам, масъулият ва вазифамга лоқайдлик ёки дўстларимга ёмонлик ёхуд хоҳлаган ҳар қандай ишимни қилаверсам бўлаверади ва мен зиммамдаги барча қулликни адо этдим, деб ўйлади. Бу ишларни қилган мусулмонлар, тушунчаларида оғишга мубтало бўлдилар. Улар ибодат дейилганида фақатгина муайян турдаги ибодатларни тушуниб, бошқаларини ташлаб қўйдилар.

Саҳобалар, разияллоҳу анҳум, кўрпага ўранар экан уйқусини ҳам ибодат қилиш ёки қилмаслик ҳақида ўйланар ва улардан бири: «Мен үйқумдан үйғоқлигимдан савоб умид қилгандек савоб умид қиласман!» – деган эди.

Чунки у, истироҳати билан ибодат қилиш – бамдод намозига туриш учун фойдаланар, шундай қилиб, ҳаёти балки умри бутунлай ибодатга айланар эди. Аллоҳ таоло айтди:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

«Албатта, намозим, ибодатларим, ҳаёту мамотим бутун оламларнинг Парвардигори бўлмиш Аллоҳ учундир» (Анъом: 162).

Ҳаёт бутунлай ибодат, банданинг барча амали Аллоҳга қаратилган, ҳатто, хотини учун топиб келган озиқ–овқатлар учун ҳам савоб ва у ҳам ибодатdir. Буни ҳам қўйинг, эрнинг рафиқаси билан ўтказган жинсий муошарати ҳам ибодатdir. Саҳобалардан бири: **Бироримиз шаҳватини қондирса ҳам савоб бўладими?** – деб берган саволга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Уни ҳаром

жойга қўйса гуноҳ бўладими?», – дея савол билан жавоб бердилар. Саҳобалар: **Ҳа, дейишгач: «**Унга ухшаб ҳалол жойга қўйса савоб бўлади**» – дедилар (Имом Муслим 2372).**

Агар эр ўзини ҳаромга боқиш ва ҳаром иш – зинодан сақланиши ҳамда никоҳидаги рафиқасини поқдомон бўлиши учун ҳаракат қилар экан, бу ҳам ибодатdir.

Саҳоба разияллоҳу анҳумлар қулликни ўзининг кенг, чуқур ва умумий маъноси билан тушунишар эди. Шунинг учун ҳам, Аллоҳга бўлган қулликни тўлақонли рўёбга чиқардилар. Аллоҳ таоло эса уларга замонаси – Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ва саҳобалар давридаги буюк қиролликлар – шарқу ғарбдаги жаҳон ресурсларига йигирманчи асрдаги икки катта давлат каби ҳукм қилган Эрон ва Византия империяларини бўйинсундириди. Эронликлар шарққа, византияликлар эса ғарбга ҳукм қилишар эди. Ўша пайтдаги энг қолоқ ҳалқлар, Араб ярим оролидаги араб қабилалари эди. Нур келиб Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга нозил бўлиб, Аллоҳга бўлган қулликни таниган ва уни рўёбга чиқарган саҳобалар авлоди келгач, Аллоҳ таоло мазкур икки давлатни кечагина бадавий бўлган ва ялангоёқ ва яланғоч бўлган саҳрои арабларга қул қилди. Нега?!

Сиз Аллоҳ таолога лойик бўлганидек ибодат қилингки, Аллоҳ сизга барча нарсани кундалик ишларингизда ҳам сизга бўйинсундиради.

Агар эрта саҳарда туриб охиратни асосий мақсад қилсангиз, Аллоҳ барча умидларингизни рўёбга чиқаради. Барча яхшиликларни беради, баракаларини ато этади. Аллоҳ сақласин, банда бутун мақсадини дунё қилиб олса, Аллоҳ унинг орзуларини пароканда қиласди ва дунёдан Аллоҳ тақдир қилганича нарсага эришади.

Ўзини Аллоҳ учун атаган ва Унга бўлган қулликни рўёбга чиқарган авлодга, Аллоҳ таоло барча Оламларни бўйинсундириб қўяди. Шунинг учун ҳам Эрон ва Византия давлат арбобларига кишан уриб ушбу чўл ва саҳродан ибоарт ўлкага қул қилиб олиб келинганида, Аллоҳга лойик бўлганидек ибодат қилган одамларга қул бўлиб кириб келишган эди. Мусулмонлар Аллоҳга бўлган қулликларини зое қилгач, воқеъий ҳаётимиз кўрсатиб турганидек, кофирларга қул бўлдилар ва ғайри динлар мусулмон ўлкалардан қанча нарсаларни олиб кетдилар. Ла ҳавла ва ла қуввата илла биллаҳ!

Аллоҳ азза ва жалла:

﴿فُلْ هُوْ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ﴾

«(Эй Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам), **уларга: «Бу мусибат — мағлубият ўз қилмишларингиздан», деб айтинг!»** деди (Оли Имрон: 165). Бу, Аллоҳ таолонинг Уҳуд жангидага мағлубиятга учраган ва бунинг қандай содир бўлганини сўроқлаган саҳобаларга жавоби эди. Агар биз Аллоҳга бўлган қулликни тўлақонли амалга оширап эканмиз, Аллоҳ таоло ҳам бизга барча Оламлар устидан ғалаба қозонишини мұяссар қиласди.

«Қуллик» тушунчасидаги офишнинг ибтидоси

Қулликда, бошқача сўз билан айтсак ибодатда офиш тури бўлиб, у – залолатdir. Биз Фотиха сурасини ўқиган пайтимизда:

﴿هُدِّنَا الصَّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ • صِرَاطُ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾

«Бизларни, ғазабга дучор бўлмаган ва ҳақ йўлдан тоймаган зотларга инъом қилган йўлинг бўлмиш — Тўғри йўлга йўллагайсан» (Фотиха: 6, 7) оятларини ўқиймиз. Бу доимо тақрорланадиган умумий қоида бўлиб, ундан сўнгра: Омий!, – деймиз. Бу дуо бўлиб, уни намозларнинг ҳар бир ракаатида доимо ўқиб, тафаккур қилиб юришимиз керак: Бу жумлалар нимани ифодалайди?!

Биз, Аллоҳ таолонинг бизни йўзи лутф этган қулларининг йўли – Тўғри йўлга ҳидоят қилишини сўраб: Омийн! (Тилакларимизни қабул эт!),(– деймиз. Бу ҳақда Аллоҳ таоло:

﴿فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالشَّهِداءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسْنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾

«Кимда-ким Аллоҳ ва пайғамбарга итоат этса, **ана ўшалар Аллоҳ инъомларига сазовор бўлган зотлар — пайғамбарлар ҳақ-рост иймон эгалари, шаҳидлар ва фақат яхши амаллар билан ўтган кишилар билан бирга бўлурлар» деди (Нисо: 69).**

Хўш, Аллоҳ тарафидан ғазаб қилинган кимсалар кимлар эди?!

Улар – Аллоҳга ибодат қилишдан воз кечиб, мутакаббирлик қилган яхудийлар эди. Аллоҳга бўлган қулликни тўлақонли рўёбга чиқармай, сохта ибодатлар билан машғул бўлган насроний – християнлар эса, «адашгандар» эди.

Биз яхудий ва насронийларнинг йўлларидан, Ғарб маданияти: унинг Аллоҳга исён қилиб, Унга қарши чиқсан ва ибодатларини инкор этган дини ва турмуш тарзидан Аллоҳга сифинамиз.

Шунингдек, Аллоҳ таолодан талайгина мусулмонлар тушиб қолган хато ва нотўғри ибодат – тасаввуфдан паноҳ сўраймиз. Тасаввуф оқимиға мансуб бўлган инсонлар ўз ташабbusлари билан Аллоҳ бизга амр қилмаган ибодат турларини ўйлаб топдилар ва ҳар куни янги бидъатларни тўқиб: Мана шу – диндир. Ким ибодат қилмоқчи бўлса шу йўл билан ибодат қилсин! – демоқдалар. Ҳолбуки, Аллоҳ таоло бизга бундай қилишни машру этмаган.

Тасаввуф оқимидағи кишиларнинг бундай залолатлари ибодат ва ибодатни рўёбга чиқариш тушунчасида хатарли оғишларни ўзи билан бирга олиб келди. Улар молу дунёдан бутунлай воз кечиб, дунёдан нафрат этдилар ва: Дунё – ибодатдан воз кечтиради, – дедилар. Улар Аллоҳ таолога ўзлари хоҳлагандек ибодат қилишмоқчи бўлишди ва ибодатларини куй, кўшиқ ва Аллоҳ машру қилмаган вирдлар билан ўтказа бошлишди. Иш шу жаражага етиб бордики, уларнинг айримлари сезмаган ҳолатларида «иймон» маъносидан умуман четга чиқишидни ва ширк амалини қила бошлишди.

Масалан, биз Аллоҳ таолога Қуръон Каримни тиловат қилиш билан ибодат қиласиз. Ҳадисда ҳам шундай дейилган: «**Қуръон ўқиган мўъминнинг мисоли ширин лимонга ўхшайди: у хушбўй ва таъми шириндир. Қуръон ўқимаган мўъминнинг мисоли хурмога ўхшайди: унинг ҳиди йўқ бўлсада, таъми лаззатлидир. Қуръон ўқидиган мунофиқнинг мисоли райхонга ўхшайди: унинг ҳиди ширин, таъми эса аччиқдир. Қуръон ўқимаган мунофиқнинг мисоли эса ҳанзалага (кўриниши тарвузга ўхшаган ва олмадан кўра кичиклар мевалар берадиган ёввойи йиллик ўсимликка) ўхшайди: унинг ҳиди (ҳам) йўқ ва таъми аччиқдир**» (Термизий 2865; Ибн Можа 214; Имом Аҳмад 19630).

Қуръон ўқиш билан қулликни бажо келтириш Аллоҳга энг яқин қиладиган ибодатлардан бири бўлсада, мутасаввиф одамларни унинг муқобилида бошқа ибодатларни ўйлаб топишга нима нарсалар унлади?! Улар Қуръон тиловати муқобилига нашид ва қўшиқлар ўйлаб топишди. Қўшиқни, аслида, муҳаббат ва ишқни тараннум этган қадимги шоирлардан бири айтган ёки асос соглан ва уни айшу ишратга берилган фосиқлар ва зонийлар ўзларининг маконлари ва ишратхоналарида хиргойи қилиб юришган. Ўша қўшиқларни ибодат дея мавлидлар, ўтиришлар ва тасаввуф аҳли «хилват» деб атаган зикрларида куйланмоқда. Наҳотки, улар Аллоҳ таолога қўшиқлар билан ибодат қилишса?!

Мутасаввифлар: Ундей эмас. Хонанда ўзи назарда тутган маҳбуби нийятида куйламоқда. Биз эса буюк маҳбуб – Аллоҳ таолони назарда тутмоқдамиш!, – дейдилар.

Биз уларга шундай деймиз: Биз Аллоҳга шу тарзда ибодат қилишимиз керакми? Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган нарсалар Абу Фирос ёки Умму Кулсум куйлаётган ёки

мавлид маросимларида хиргойи қилинаётган ёхуд хотинлар ҳақида куйланаётган ғазалларми?! – деб савол берамиз.

Бошқа давлатларда ўтказилаётган мавлид маросимларига эркагу аёллар бирга қатнашишади ва ҳатто аёллар у ердаги қүшиқларни куйлашади. Бу – ажойиб иш! Улар Аллоҳ таолога шу нарсалар, қүшиқлар, тарзлар ва ўрнаклар билан қандай ибодат қилишади?! Сизлар ўз ташаббусингиз билан шариат ўйлаб топаяпсизлар!

Ҳа, улар ўзларини Аллоҳнинг авлиёлари – дўстлари деган ҳужжат асосида ўз ташаббуслари билан шариат ўйлаб топмоқдалар. Аллоҳ таоло эса:

﴿أَلَا إِنَّ أُولَاءِ اللَّهُ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْرُثُونَ﴾

«Огоҳ бўлингизким, албатта Аллоҳнинг дўстларига (охиратда) бирон хавф-хатар йўқдир ва улар ғамгин бўлмайдилар» деган (Юнус: 62).

Ҳа, Аллоҳнинг авлиёлари – дўстларига на хатар бор ва на улар ғамгин бўладилар. Бироқ, Аллоҳ таоло у жумлалардан кейинок:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾

«Иймон келтирган ва (Аллоҳдан) қўрқувчи бўлган зотлар учун ҳаёти дунёда ҳам, охиратда ҳам хушхабар бордир» деган (Юнус: 63).

Тасаввуф аҳли қилаётган мазкур ишлар на иймон ва на тақво амалидир. Улар Аллоҳ таоло ва Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламни улуғлаш қолиб, Аллоҳ азза ва жалладан бошқа шахсларни улуғлашга ўтиб кетдилар. Зеро биз ҳозирги жоҳилият тушган Аллоҳдан бошқа Раббларни улуғлаш қуллиги ҳақида бунинг Рубубийят тавҳидига зид эканини айтиб ўтган эдик.

Ҳозирги оғишнинг намуналари

Кўп биродарларимиз айрим мусулмон ўлкаларда намойишлар бўлгани ва уларда: «Мао – пролетариат раҳнамоси!» ёки: «Мао Цзе Дун – ишчиларнинг йўл кўрсатувчи доҳийси!» деб ҳайқиришгани ва унга парвардигорлик мақомини беришганини айтишган эди. Бу, ўша сохта тузумни қурган шахсга берилган замонавий рубубиятдир.

Бу ерда тасаввуф аҳли шайх ёки қутб ёда мадад сўраш учун истеъмол қилаётган бошқа рубубият ҳам бўлиб, мазкур шахслар хоҳлаган нарсасини қонун қилиши, ҳатто гуноҳга ҳам қўл ура олиши мумкин. Сўфий, Аллоҳ сақласин, истиғфор айтиши учун шайхи олдига бориши ва: Пирим, мен тавба қилдим. Шунинг учун мени мағфират қилинг! – деб айтиши шарт. Аллоҳим бундай балодан ўзинг асрар!

Булар қулликнинг мазкур икки намунаси: Аллоҳни қўйиб ўзларини илоҳ қилиб олган ва қонунлар чиқараётган, ҳалол ва ҳаромларни тайинлаётган, башарият учун субутсиз тузумларни жорий қилаётган «даҳолар» қуллиги ҳамда Аллоҳга ибодат қилишни хоҳлашсада, Унга залопат билан сифинишган, ўзларини Аллоҳнинг авлиёлари дея иддао этган ҳамда: Биз Аллоҳга энг яқин бандалармиз, бошқалар эса бидъатчи ва адашган гуруҳлардир! – дея гумон қилган тасаввуф аҳлидир.

Тўғри йўлдан оғган қуллик мусулмон ёшларни турли томондан ўраб, ўз қучоғига олган. Ёшлар учун ягона ечим йўли эса, Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ва асҳоблари Аллоҳга ибодат қилган тўғри қулликни рўёбга чиқаришлариdir.

Бу балолардан қутилиш йўли – курашдир

Шуни унутмаслик керакки, қулликнинг энг олий мартабаси ва анави одамлар иддао этган муҳаббат даражаси, Ислом чўққисининг энг юқориси ҳисобланган Аллоҳ йўлидаги курашдир. Аллоҳ таоло бу ҳақда:

﴿فَلِإِنْ كَانَ آبَاؤكُمْ وَأَبْنَاؤكُمْ وَأَخْوَانُكُمْ وَأَرْجُونَكُمْ وَأَمْوَالُ اقْتَرْفَتُمُوهَا وَتِجَارَةً تَخْشُونَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا﴾

﴿أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجَهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

«(Эй Мухаммад), айтинг: «Агар ота-оналарингиз, болаларингиз, ака-укаларингиз, жуфтларингиз, қариндош-уруғларингиз ва касб қилиб топган мол-дунёларингиз, касод бўлиб қолишидан қўрқадиган тижоратларингиз ҳамда яхши қўрадиган уй-жойларингиз сизларга Аллоҳдан, Унинг пайғамбаридан ва Унинг йўлида жиҳод қилишдан суюклироқ бўлса, у ҳолда то Аллоҳ ўз амрини (яъни, азобини) келтирганича кутиб тураверинглар. Аллоҳ итоатсиз қавмни ҳидоят қилмас» деган ва қаттиқ жазодан огоҳлантирган (Тавба: 24).

Аллоҳга бўлган қулликни тарқ этгач мусулмон ўлкаларнинг бошига келган офату фалокатларга қаранг! Бу ибодатлардан бири – Аллоҳ таоло йўлидаги курашдир. Агар барчамиз яшаётган воқеъликка бир назар ташлаб фикр юритсак, рўзномаларни ўқисак ва Халқаро Ахборот Марказлари тарқатган хабарларни тинглаб кўрсак, қайси куни бирон зилзила ёки сув тошқини ёхуд очарчилик ёда инқилоб ё портлашлар бўлмаган?!

Менимча ҳар куни бундай бало ва фалокатлар содир бўлмоқда. Аллоҳ таоло буни бизга шундай тушунтиromoқда:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرْبَىٰ آمَنُوا وَاتَّقُوا لَعَنَّا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾

«Агар у қишлоқларнинг (жойнинг) аҳли иймон келтириб, тақводор бўлганларида эди, албатта Биз уларга осмону Ердан баракот (дарвозаларини) очиб қўйган бўлур эдик» (Аъроф: 96).

Демак, буларнинг сабаби – Аллоҳ таолога бўлган иймоннинг йўқлигидир.

Аллоҳ таоло қулликни Аллоҳ учун рўёбга чиқармагани боис башариятни, оммавий ахборот воситалари тинимсиз тақрорлаётган, бирон шаҳар ёки рўзнома ва мақола холи бўлмаган фалокатлар билан жазоламоқда. Буларнинг барчаси инсонлар қилаётган гуноҳлар туфайлидир. Ҳатто Аллоҳ таоло:

﴿وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾

«Яна У кўп (гуноҳларнинг жазосини бермасдан) афв қилиб юборур» (Шўро: 30).

Наҳотки, бу фалокатларда бирон ибрат бўлмаса?! Наҳотки, буларда ибрат оладиганлар учун дарс бўлмаса?!

Наҳотки, буларни кўриб тафаккур қиласидиган кимса бўлмаса?!

Ахир булар Аллоҳ таоло бутун Коинотни вайрон қиласидиган улкан азоб – Қиёмат кунининг аломатлари эмасми?! Агар Тўғри йўлдан адашсак, шаҳватлар, кўнгил очиш ва ўйинларга ғарқ бўлсак, Аллоҳдан, Охиратдан ғафлатда қолсак ва нима учун дунёга келаганимизни унутсак, Қиёмат қоим бўлишидан илгари бундан баттарроқ фалокатлар келиши муқаррардир!

Бу ҳолатдан нафс ҳақидаги тафаккур билан чиқиш мүмкін

Ҳар биримиз ишбилиармен ва муайян вазифаны бажариб келаётган одамлармиз. Агар биронтамизни ишимизга тааллуқлы вазифа учун Риёз шахрига чақыртирилса бу унинг емаслиги, ичмаслиги, ухламаслиги, Риёздаги ҳамкасбига учрамаслигини ифодаламайди. Албатта, ифодаламайди. Бироқ мұхим бўлгани, унинг бориши мақсадини амалга оширишидир.

Биз бу дунёга қуллик – ибодат учун, Аллоҳ таолога қулликни бажо келтириш учун келдик. Бу иш учун танланган, бироқ уни ташлаб, еб, ичиб, ошна оғайниларини зиёрат қилиб, тарааллала бедод қилиб юрган одам қайтгач, ўзи учун айрилган ишдан қуруқ қолади. У, бу синовдан ўтолмади ва мақсадини амалга ошира олмади. Айтингларчи, бу одам тақдирга муносибми ёки таҳқиргами?!

Биз нега ўзимиз ҳақимизда ўйлаб кўрмаймиз? Ахир, биз бу дунёга бир ғоя учун келганмиз. Ушбу саноқли кунлар дақиқалар мисоли ўтиб кетади. Нега қайси қулликни бажо келтирганимиз ҳақида ўйлаб кўрмаймиз?! У – Аллоҳ учун қулликмиди ёки шаҳват ёхуд мансаб ё да динору дирхам учунми?!

Агар ҳар биримиз ўзимиз ҳақимизда ўйлаб кўрсак ҳақиқатни билиб олган бўлар эдик. Шунинг учун ҳам Аллоҳ таоло пайғамбари Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْظُمُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَى وَفُرَادَى ثُمَّ تَشْفَكُرُوا﴾

«(Эй Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам, мушрикларга) айтинг: «Мен сизларга фақат биргина нарсаны – Аллоҳ учун жуфт-жуфт, ёлғиз-ёлғиз ҳолингизда туриб, сўнгра (Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам ва У келтирган Китоб ҳақида) тафаккур қилишингизни тавсия қилурман» деган эди (Сабаъ: 46).

Аллоҳ таоло ушбу оятда Аллоҳнинг фармойишлари ва бу дунёга келиш ғоямиз ҳақида тафаккур қилишни назарда тутмоқда. Агар тафаккур қилиб кўрсак ўзимизнинг Аллоҳга бўлган қулликдан нақадар узоқ эканимизни, қулликни Аллоҳдан бошқаларга тақдим этаётганимизни билиб оламиз.

Тавба ва Аллоҳга қайтиш

Ҳақиқий қуллик – Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган ва машруъ қилган ҳамда сахоба разияллоҳу анҳумлар рўёбга чиқарган қуллик, гарчи кўринишида зарар бўлсада манфаатлар олиб келадиган кўнгилли бўлиб Аллоҳ йўлида курашиш, ишларни пухта қилиш, мункар ишларни тўхтатиш, Аллоҳдан тақво қилишларига кўмакчи бўлиши учун оила аҳлига эҳсон ва насиҳат қилиш, мусулмон биродарлар билан яхши муюмалада бўлиш, барча ишда омонатдор бўлиш, ўқитувчи ёки ҳайдовчи ва бошқа касб эгаси ва қаерда бўлишингиздан қатъий назар «Ҳар бирингиз раҳбарсиз ва ҳар бирингиз қўл остидагилардан жавобгардир» ҳадисидаги масъулиятни сезиш қуллигига қайтайлик.

Чунки сахобалар авлодига давлатлар фатҳи берилди. У – Аллоҳга бўлган қулликни тўлақонли рўёбга чиқарган нодир авлод эди. Лашкар қўмондони жанг майдонининг олдида қилич кўтарган ва лашкарларнинг барчаси итоат этган мусулмон эди. Чунки бу ишларнинг барчаси Аллоҳ учун ва Аллоҳ йўлида қилинар эди. Кошки ҳар биримиз ушбу авлодни ўзимиз учун ўrnak қилиб уларга боқсак ва: Мен Аллоҳ учун нима қилдим? Бу ишимни Аллоҳ учун қиласяпманми? Аллоҳ менга раҳбар қилган одамга Аллоҳ, Аллоҳнинг зоти ва йўлида итоат этаяпманми? – десак.

Биз бу ҳақда ўйлаб кўришимиз керак. Акси тақдирда, ўлим келиб, сархисоб қилинамиз. У пайтда банданинг бирон нарсага кучи етмайди. Ажал етиб жон чиқса, бу дунё уйқуга ўхшаб қолади ва уйғонгач:

«Токи қачон улардан (яъни мушриклардан) бирига ўлим келганида: «Парвардигор, мени (яна ҳаётга) қайтаринглар. Шояд, мен қолган умримда яхши амал қилсам», деб қолур» дейди. Унга:

﴿كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمَنْ وَرَأَهُمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبَيَّثُونَ﴾

«Йўқ! (У асло ҳаётга қайтарилимас). Дарҳақиқат бу (ҳар бир жон бераётган кофир) айтадиган сўздир. Уларнинг ортида то қайта тириладиган кунларигача (дунёга қайтишларидан тўсиб турадиган) бир тўсиқ бўлур» дейилади (Мўъминун: 99, 100). Иш шу ерда тугайди. Қайтиш умиди фойда бермайди. Чунки Аллоҳ азза ва жалла:

﴿أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَنْدَكُرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرُ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ﴾

«Ахир Биз сизларга эслатма оладиган киши эслатма олгудек узун умр бермаганмилик?! Сизларга огоҳлантиргурчи (пайғамбар) ҳам келган эди-ку!» дейди (Фотир: 37).

Аллоҳ таоло бизга умр ато этиб, тафаккур қилиш қобилиятини берди. Биз, алҳамдуиллаҳ, билим олиш, вавъзу зикрларни эшитиш ва Қуръонни ўқиш имконига эгамиз. Аммо Африка ёки Ҳиндистонда яшаётган мусулмон қардошларимиз очарчилик, қувғинлик ва машақатлар гирдобида қийналишмоқда.

Биз, алҳамдуиллаҳ, икки Ҳарам ёнидамиз. Аллоҳнинг билимлари бизда, Қуръон ўз тилимизда нозил бўлган ва олдимизда турибди. Биз ундан қандай юз ўгиришимиз мумкин?!

Агар Қуръонни биз татбиқ этмасак, унинг ичидаги аҳкомларни ва Аллоҳга бўлан қулликни рўёбга чиқармасак, уларни ким рўёбга чиқараради?!

Агар ҳаётимизда фуқаро, ҳарбий, мулоzим ва талаба ўлароқ рўёбга чиқармас эканмиз, бу динни ҳаётга татбиқ қилишни кимдан кутишимиз керак?! Аллоҳ таоло эса бизга қаттиқ дашном бериб шундай деган:

﴿وَإِنْ تَسْأَلُوا يَسْتَبْدِلُ قَوْمًا غَيْرُكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ﴾

«Агар сизлар (Аллоҳга итоат этишдан) юз ўгириб кетсангизлар, У зот (ўрнингизга) сизлардан бошқа бир қавмни алмаштириб қўюр, сўнгра улар сизларга ўхшаган бўлмаслар, (балки Аллоҳга тоат-ибодат қилурлар)!» дейди (Мұхаммад: 38).

Ушбу оятнинг маънолари араблар бу динни тарк этиб, мансаб ва дунёга қул бўлишганида содир бўлган ҳамда Аллоҳдан ёрдам тўхтаган ва турклар келиб жаҳонни фатҳ этишган, сўнгра ҳиндлар ва бошқа халқлар келиб мусулмонлар етакчилигини қўлга олишган ва Аллоҳ таоло уларнинг қўлида катта фатҳларни берган эди.

Биз бу ҳақиқатни англашимиз, у ҳақда тафаккур қилишимиз, Аллоҳ буюрган ва нозил қилган фармойишлардан аввало ўзимиз ибрат олиб, сўнгра уни мусулмон биродарларимиз ва таниган одамларга ўргатишимиш ҳамда ўргатиш ва етказишни ўзимизнинг зиммамиздаги шахсий масъулият деб тушунишимиз керак.

Аллоҳ таолодан бизларни ва сизларни гапларни эшитиб уларнинг яхшироғига эргашганлар ҳамда Аллоҳ таоло учунгина самимий қулликни бажо келтирган бандалар қаторида қилишини тилаб қоламиз.

**“Содиқлар” нашриётида электрон китоб
шаклига ва чоп қилишга тайёр ҳолатга
келтирилди**

Sodiqlar.info